

УДК 341.1
DOI <https://doi.org/10.32837/npuola.v25i0.624>

О. А. Мандзюк

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АНАЛІТИЧНИХ СПІЛЬНОТ

Загальна постановка проблеми. Глобалізація як невіддільна частина існування й розвитку сучасного світу значною мірою актуалізувала потребу в дослідженні досвіду передових держав з подальшою його адаптацією до умов України. Особливої важливості це набуває у сфері аналітичної діяльності, адже від цього в кінцевому рахунку залежить ефективність державного управління, нормотворчості й правозастосування, врешті-решт – національна безпека, а відтак і подальше існування нашої держави як суверенного, конкурентоспроможного суб'єкта міжнародних відносин.

Аналіз публікацій. Діяльність так званих «фабрик думок» (англ. *think tanks*) вже тривалий час плідно досліджується зарубіжними фахівцями в галузі права, управління, політології, соціології, зокрема, такими вченими, як Д. Абелсон, У. Гелнер, У. Данн, Е. Джонсон, П. Диксон, Д. Ейбелсон, Ф. Каплан, Дж. Макган, Р. Ранквіт, Е. Річ, Дж. Сміт, Д. Стоун, Р. Страйк, З. Уоллек, П. Хайєс, Д. Харт та іншими. Завдяки цьому доволі деталізовано висвітлено їх сутність і типологізацію, роль у зовнішньо- і внутрішньополітичних процесах, вплив на формування громадської думки; проведено порівняльний аналіз їхньої діяльності у ряді країн. Окрема низка робіт присвячена вивченню досвіду взаємодії держави із недержавними аналітичними установами, зокрема, щодо можливостей відтворення феномену Силіконової долини у США, ролі університетів у формуванні регіональної політики, шляхів ефективного впровадження інновацій у всі суспільно значущі сфери діяльності, транснаціоналізації аналітики тощо [1–4].

У вітчизняній науці діяльність аналітичних центрів, як українських, так і зарубіжних, здебільшого досліджується фахівцями в галузі державного управління, соціологами, політологами. Особливо слід відзначити роль Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Розумкова, який на початку 2000-х років проводив дослідження щодо стану і перспектив діяльності неурядових аналітичних центрів в Україні, відображаючи результати у відповідних аналітичних доповідях [5; 6].

У 2016 році побачило світ видання «Мозкові центри країн світу» за авторством М.І. Сенченка, О.М. Сенченка, В.Г. Гастинщикова [7]. У науковій праці досліджено специфіку діяльності аналітичних центрів,

репрезентовано найбільш впливові транснаціональні мозкові центри (Рада міжнародних відносин, Комітет 300, Римський клуб, Тристороння комісія, Більдеберзький клуб); детально охарактеризовано еволюцію діяльності «фабрик думки» і «мозкових трестів» США, Великої Британії, країн Європи, КНР, Японії, Ізраїлю, Туреччини та інших держав; представлено концепцію «фабрики думки» для органів влади України. Віддаючи належне широті охоплення матеріалу, тим не менш слід визнати, що здебільшого він має описовий характер і скоріше може слугувати базисом для подальшої систематизації.

Окрему низку публікацій складають аналітичні доповіді й аналітичні записки, підготовлені фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень. Зокрема, протягом останніх двох років ними репрезентовані матеріали за вельми актуальною тематикою, серед якої особливо слід відзначити: «Проблеми впровадження сучасних стандартів інформаційної безпеки в умовах становлення національної системи кібербезпеки України» [8], «Досвід Німеччини у функціонуванні платформ державно-приватного партнерства в сфері кібербезпеки» [9], «Нормативно-правові та організаційні засади державно-приватного партнерства США у сфері кібербезпеки» [10], «Державно-приватне партнерство у сфері кібербезпеки: кейс Німеччини» [11], «Європейське приватно-державне співробітництво у сфері кібербезпеки: підходи до формування та нормативно-правові засади» [12] та інше. Особливістю подібного роду досліджень є те, що вони вирізняються акцентуванням на прикладному характері проблеми, являють собою невіддільну частину інформаційно-аналітичного забезпечення й аналітико-прогнозного супроводження діяльності Президента України, Ради національної безпеки і оборони України. Разом із тим ці матеріали слугують своєрідним вектором і для вчених, які досліджують певну проблематику на теоретичних засадах. Загалом же слід зазначити, що здебільшого увага профільних фахівців зазначеної установи, як це свідчить наведена вище тематика досліджень за даним напрямом, зосереджена на питаннях кібербезпеки. Це дійсно важливо в умовах гібридної війни, проте не вичерпує усього діапазону інформаційно-правових відносин, а тим більше управління механізмами аналітичної діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Не зважаючи на великий інтерес дослідників до різних аспектів функціонування аналітичних спільнот, взаємних відносин між ними та органами державної влади, питання щодо актуального для України міжнародного досвіду правового регулювання даного виду діяльності залишається слабо вивченим. Це зумовлює постановку **мети** статті: дослідити й узагальнити міжнародний досвід правового регулювання діяльності аналітичних спільнот. Досягнення поставленої мети уможливується розв'язанням таких завдань: 1) охарактеризувати сутність юридичної компаративістики в сфері інформаційних відносин в аспекті правового регулювання діяльності аналітичних спільнот; 2) проаналізувати специфіку західної та східної моделей досліджуваного виду діяльності; 3) встановити прийнятні для адаптації до умов України кластери правового регулювання діяльності аналітичних спільнот.

Виклад основного матеріалу дослідження. Співіснування й взаємодія держав в умовах глобалізації світової спільноти, поява й функціонування інформаційного простору, не обмеженого кордонами однієї країни, поширення транснаціональних контактів значною мірою інтенсифікували нагальну необхідність у теоретичних і прикладних дослідженнях у галузі порівняльного правознавства. Якщо у попередні часи подібна діяльність задовольняла здебільшого науковий інтерес, то тепер чим далі, тим більше починають домінувати практичні потреби. З одного боку, необхідність в активізації розвитку юридичної компаративістики ґрунтується на тому, що не завжди є сенс вигадувати щось своє, якщо в інших державах віднайшли ефективні засоби розв'язання тої чи іншої проблеми, особливо, якщо така проблема є ідентичною. З іншого боку, зростає роль міждержавних інституцій, на які покладається місія вирішення надскладних завдань, пошуку виходів з кризових ситуацій, а відтак і відбору найбільш прийнятних для усіх учасників висновків, що неможливо без систематизації та узагальнення знань про множинність моделей, в тому числі щодо практики правового регулювання у різних державах. Таким чином, все частіше виникає необхідність виходу за межі конкретних національних правових систем й опертя на передовий досвід інших країн.

Визначаючи предметне поле юридичної компаративістики, О.Д. Тихомиров зауважує, що воно «не обмежується лише правовими системами або правовими культурами, правовими традиціями, які за своєю суттю є певними способами відображення правової реальності, а прагне охопити останню у всьому її обсязі, хоча і у певному ракурсі...» [13, с. 113]. Безумовно, не йдеться про механічне перенесення чужорідних елементів до певного національного інституціонального середовища.

Вбачається, що у найбільш узагальненому вигляді процедуру подібного роду досліджень можна представити через такі етапи:

– збір інформації як у вигляді теоретичних досліджень зарубіжних вчених за відповідною тематикою, так і у вигляді фактажу (юридичних документів, статистичних відомостей, даних офіційних доповідей і релізів, подійного ряду тощо);

– селекція й систематизація відібраного матеріалу;

– оцінка ступеню його прийнятності для України;

– генерування ідей;

– підготовка рекомендацій щодо адаптації міжнародного досвіду до вітчизняних умов та шляхів імплементації певних норм до українського законодавства.

Кореспондуючи зазначене до специфіки юридичної компаративістики в аспекті правового регулювання діяльності аналітичних спільнот, можна виокремити самостійний напрям, пов'язаний із порівняльним аналізом нормотворчої діяльності державних органів різних країн у зазначеному аспекті на підставі дослідження легальних і доктринальних джерел із подальшим застосуванням методів оцінювання й синтезу нового знання. Найбільшою складністю при цьому може виступати саме визначення того «раціонального зерна», яке, символічно кажучи, може прорости на українській ниві.

Окремим сегментом наукового знання виступає виділення кола питань, які в ракурсі правового регулювання діяльності аналітичних спільнот є найбільш нагальними для України. Відбір і систематизація подібних питань само по собі може розглядатися як окрема наукова проблема. На шляху її розв'язання пропонуємо включити до цього переліку такі:

- які саме аспекти діяльності аналітичних спільнот підлягають правовому регулюванню, а що може залишитися поза унормуванням;
- який юридичний статус можуть мати аналітичні спільноти;
- якими нормативно-правовими актами має регулюватися їхня діяльність;
- яким є оптимальне співвідношення державних і недержавних аналітичних інституцій, чи потребує це свого юридичного унормування;
- яка модель утворення й управління аналітичними спільнотами є найбільш прийнятною для України;
- які аналітичні послуги можуть надавати спільноти такого роду і чим це регулюється з позицій права;
- яким є правовий механізм визначення видатків на державне фінансування діяльності аналітичних спільнот;
- на яких правових засадах здійснюється підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації аналітиків;
- яку юридичну відповідальність несуть аналітичні спільноти за навмисне перекручення й підробку даних, маніпулювання громадською думкою, якщо це в подальшому призводить до негативних наслідків, тощо.

Безумовно, наведений перелік не є вичерпним, проте натепер навіть ті питання, що в ньому містяться, або взагалі не врегульовані на рівні нормативно-правових актів, або розпорочені по десятках документів, які нерідко вступають у протиріччя між собою. У зв'язку з подоланням подібної ситуації науково обґрунтованими змінами потрібно звернутися як до стислої історії питання, так і до сучасного міжнародного досвіду.

Оскільки в межах однієї статті неможливо репрезентувати практику діяльності у даному напрямі десятків держав, є сенс за допомогою методу типологізації розглянути моделі, що умовно можна позначити як західну й азійську.

Ідея залучення інтелектуалів до управління державою простежується з античних часів. Так, давньогрецький філософ Платон у праці «Держава», написаній ще у 360 році до нашої ери, надавав даній частині суспільства провідну роль в управлінні ідеальною державою [14]. На практиці протягом століть здебільшого це реалізовувалося через залучення найбільш освічених осіб до категорії чиновників, формування на таких засадах так званого «бюрократичного апарату» зі значною кількістю радників, консультантів, експертів тощо.

За спостереженням групи американських дослідників, перші спроби звернення в Європі до незалежних експертів, які не мали відношення до влади, датуються XVI–XVII ст., коли необхідно було обґрунтувати розподіл доходів між королями та католицькою церквою [15]. Це дає підстави стверджувати, що на той час найбільш витребуваним стало те, що сьогодні називається економічною аналітикою й економічним консалтингом, а отже, саме цей напрям почав розвиватися одним з перших.

Загострення політичних відносин між європейськими країнами у ХІХ ст. призвело до необхідності створення прототипів сучасних аналітичних центрів, які розробляли засади міжнародних відносин, питання військової політики й оборони. Наприклад, у 1831 р. у Лондоні був заснований Королівський інститут досліджень у галузі оборони й безпеки (Royal United Services Institute for Defence and Security Studies), який згодом трансформувався в Королівський об'єднаний інститут оборонних досліджень [16]. Принагідно слід зазначити, що саме завдяки військовим у часи Другої світової війни з'явилася й поширилася номінація «мозковий центр», якою на першому етапі йменували кімнати, в яких обговорювалися стратегії ведення військових дій [17].

Цей історичний екскурс зроблений у зв'язку з тим, що більшість українських вчених під час опису діяльності закордонних аналітичних центрів виносить за дужки їхню передтечу і починає саме з новітньої американської історії, в тому числі пов'язаної із так званим феноменом Силіконової долини.

Натепер у міжнародній практиці на позначення аналітичних центрів використовуються такі назви, як Think tank, Think trust («мозкові центри», «мозкові трести», «фабрики думок») і констатується їх розмаїття, яке за методом узагальнення можна представити такими групами:

- інститути (бюро) досліджень;
- аналітичні служби в організаціях;
- аналітичні фундації та спеціалізовані фонди;
- аналітичні центри;
- таргетинг-центри (від англ. “target” – ціль, тобто центри з наукового обґрунтування постановки цілей та вироблення шляхів їхнього досягнення);
- ради, комітети, організації зі спеціалізованих досліджень;
- асоціації, експертні групи аналітиків тощо.

Є усі підстави стверджувати, що схожою для всіх країн рисою стало те, що аналітичні спільноти заповнюють собою серединне інституціональне середовище, яке утворюється між замовниками в особі органів державної влади, бізнес-структур тощо і класичними науковими / науково-дослідними установами й університетами. Річ у тім, що академічна наука й освіта зорієнтовані на прирощення, відтворення й розповсюдження системи знань, їхню фундаменталізацію, тоді як функції аналітичних спільнот вирізняються яскраво вираженою прагматичністю, тобто здійсненням аналітики з метою інформаційного забезпечення / супроводження управлінської діяльності, консалтингу, експертизи проєктів, адвокації, прогнозування за певними напрямками діяльності як державних установ, так і політичних партій та рухів, бізнес-структур тощо. Як зазначає Р. Хаас, головна місія мозкових центрів полягає в тому, щоб заповнити розрив між світом ідей та світом дій [18, с. 5].

Навіть на рівні вітчизняного правового регулювання простежується те, що Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [19], «Про освіту» [20], «Про вищу освіту» [21] не охоплюють здійснення аналітичної діяльності повною мірою. На часі розробка й ухвалення Закону, який був би присвячений саме цьому напрямку із урахуванням передового міжнародного досвіду.

Одразу оговоримо, що відокремлення аналітичних спільнот від класичних наукових і освітніх установ не означає, що аналітичні центри не можуть створюватися на їхній базі, проте більшість таких установ у світі існують незалежно. Одною з вагомих переваг в останньому випадку є те, що у такий спосіб вони виходять з вертикалі прямого управління, а отже, їхні інформаційні продукти мають більше шансів бути незаангажованими, сміливими у застосуванні інноваційних методик і в самих оцінках, пропонувати альтернативи й попереджати про гіпотетичні наслідки тих чи інших рішень, які приймаються управлінцями.

За множинності моделей діяльності аналітичних центрів варто найбільшу увагу приділити розгляду так званих «західної» й «азійської» моделей. Цілком зрозуміло, що кожна з держав має свою правову реальність, а відтак і по-своєму регулює засади діяльності аналітичних спільнот. Водночас можна виділити домінанти підходів і керівних принципів.

Історично склалося так, що держави Європи і Північної Америки (зокрема, США і Канада) обрали для себе кластерну модель, за якої увесь масив аналітики чітко розподілений за спеціалізацією, наприклад: зовнішня й внутрішня політика, право, безпека і оборона, економіка й фінанси, екологія, медицина, освіта тощо. Це дозволяє не тільки покладатися на думку фахівців найвищої кваліфікації у своїй галузі, а й делегувати регуляторну діяльність профільним органам, раціонально підходити до питань державного фінансування й отримання відповідних видатків від діяльності «мозкових центрів», вноормувувати конкурсний відбір на отримання субсидій та грантів для таких установ, навіть залучати їх до благодійності. Так, наприклад, «Закон про благодійність», ухвалений у 2011 р. у Великій Британії, передбачає, що благочинність може проявлятися не тільки у матеріальній формі, а відтак серед цілей діяльності аналітичних центрів з-поміж інших має бути просвітництво в інтересах суспільства [22].

У той же час інтеграція науки у різних галузях, її інтернаціоналізація, тенденції розвитку міжнародного права зумовили в останні десятиріччя активізацію застосування колаборативної моделі. Здебільшого вона придатна для діяльності транснаціональних і міждержавних аналітичних центрів і ґрунтується на принципах узгодженості інтересів учасників, спільності цілей, гуманістичних установках і політичній нейтральності. Ілюстрацією такої моделі може слугувати діяльність Консорціуму з вивчення верховенства права задля вироблення універсальних рекомендацій з його становлення і зміцнення. Він являє собою спільноту провідних дослідників з усього світу, фахівців у різних галузях, включаючи право, економіку, політологію, соціологію, міжнародні відносини, антропологію [23]. Для України вельми актуальними є висновки Консорціуму щодо критеріїв виміру верховенства права, правових шляхів розвитку безпеки, юридичної кваліфікації діяльності недержавних озброєних суб'єктів тощо.

Зазвичай правове регулювання діяльності аналітичних спільнот, створених за принципом кластерної або колаборативної моделі, здійснюється на підставі статутних документів, які узгоджуються відповідними органами юстиції з попередньою експертизою на предмет відсутності протиріч з чинними нормами права, зафіксованими в законах і профільних підзаконних актах окремої держави чи в міжнародних актах.

Окремої уваги заслуговують правові аналітичні центри (Legal Think tanks). Їх подвійна природа проявляється в тому, що, з одного боку, вони створюються і функціонують на підставі певних правових норм, встановлених у тій чи іншій державі. З іншого боку, вони виступають рушійною силою розвитку й удосконалення законодавства, вироблення рекомендацій щодо оптимізації регулювання при появі нових тенденцій, прогнозування наслідків управлінських дій, програмування стратегій.

Що ж до так званої «азійської моделі» регулювання діяльності аналітичних спільнот, то вона характеризується своєю етнонаціональною специфікою. Наприклад, у Китаї аналітичні інституції напряму підпорядковуються партійним органам і працюють суто в межах тих завдань, які сформульовані цими органами. Тим не менш, абсолютно чітко формулюються поставлені перед аналітиками цілі. Так, Голова КНР Сінь Цзиньпін, виступаючи на пленарному засіданні ЦК КПК, зазначив, що модернізація «системи державного управління і управлінських можливостей зводиться до того, щоб, адаптуючись до сучасних змін, не тільки реформувати ті інститути і механізми, закони та інші нормативно-правові акти, які не відповідають вимогам розвитку практики, а й неодмінно запроваджувати нові інститути і механізми, нові закони і нормативно-правові акти, роблячи усі інститути більш науковими й доскональшими, переводячи управління партійними, державними й суспільними справами в русло інституціоналізації, регламентації і процесуалізації» [24, с. 129–130].

Ще одним характерним прикладом азійської моделі регулювання аналітичної діяльності може слугувати функціонування відповідних служб у складі чеболів (фінансово-промислових груп) у Південній Кореї [25]. У нашій країні добре відома продукція компаній Samsung, LG, Hyundai та деяких інших, які, по суті, являють собою сімейні корпорації, в яких влада передається у спадщину. Чеболі характеризуються своєю широкою профільністю та інноваційно орієнтованим підходом до економіки. Тож, окрім випуску й постійного оновлення модельного ряду побутової техніки, електроніки, вони включають в себе виробників текстилю, будівельні компанії, суднобудування, організацію парків відпочинку, страхування тощо. Суттєвий прорив цих компаній на світовому ринку, конкурентоспроможність вироблених ними товарів стали можливими в тому числі завдяки ефективній бізнес-аналітиці. Цілком зрозуміло, що діяльність таких служб регулюється внутрішньо корпоративними нормативними актами, які охоплюють широкий діапазон аспектів: від підготовки й умов відбору персоналу аналітиків, режиму їхньої діяльності до оцінки ефективності й оплати праці. Головною рушійною силою виступає принцип змагальності й жорсткої конкуренції, що розповсюджується не тільки на окремих працівників, а й з огляду на аналітичну розвідку як елемент промислового шпіонажу, постійне протистояння з американськими, японськими фірмами тощо.

Не зважаючи на вельми специфічні риси азійської моделі правового регулювання діяльності аналітичних спільнот, для України як держави, що націлена на стрімке зростання своєї вагомості у світі, цей досвід є не менш цінним, ніж досвід західних країн. Насамперед щодо шанобливого ставлення до аналітичної еліти; врахування вагомості інтелектуальних ресурсів

для держави і суспільства; розуміння ролі вироблених аналітичними центрами інформаційних продуктів у формуванні національних стратегій; вміння державних службовців кваліфіковано імпантувати результати аналітики в практику управлінської діяльності; підготовки і стимулювання кадрів аналітичних служб; способів рекрутингу провідних аналітиків на державну службу.

Висновки. Стрімкі зміни сучасного світу ведуть до того, що суттєві переваги отримують ті держави, які спроможні адекватно оцінювати та ефективно використовувати наявні в них ресурси, виробляти власний інформаційний продукт, прогнозувати розстановку сил на міжнародному просторі. Усе це неможливо без опертя на діяльність аналітичних спільнот, які своєю чергою потребують правового регулювання такої діяльності. В результаті проведеного дослідження було встановлено, що, виходячи з аналізу міжнародного досвіду, для України найбільш прийнятною є кластерна модель, характерна для країн Заходу. Тим не менш, це не означає, що слід обмежуватися лише такою моделлю, адже розмаїття підходів має чимало потенцій для суттєвого прориву нашої держави у досліджуваному напрямі.

Література

1. Hwang V.W., Horowitz G. *The Rainforest: The Secret to Building the Next Silicon Valley*. California : Regenwald, 2012. 303 p.
2. Tripp M., Sinozic T., Lawton Smith H. The role of universities in regional development: conceptual models and policy institutions in the UK, Sweden and Austria. *European Planning Studies*, 2015, vol. 9, no. 23, pp. 1722–1740.
3. Medvetz T. *Think tanks in America*. The University of Chicago Press. March 2014. 338 p.
4. Mc Gann. Think Tanks and the transnationalization of foreign policy. URL: <http://usinfo.state.gov/journals/itps/1102/iipe/pj73mcgann.htm>.
5. Неурядові аналітичні центри в Україні: стан і перспективи. Національна безпека і оборона (аналітична доповідь Центру Разумкова). Київ. № 10 (46), 2003. С. 2–26.
6. Неурядові аналітичні центри в Україні: можливості, виклики, перспективи. Національна безпека і оборона (аналітична доповідь Центру Разумкова). Київ. № 6 (90), 2007. С. 2–42.
7. Сенченко М.І., Сенченко О.М., Гастинщиков В.Г. *Мозкові центри країн світу*. Київ : ДП «Видавничий дім “Персонал”», 2016. 278 с.
8. Проблеми впровадження сучасних стандартів інформаційної безпеки в умовах становлення національної системи кібербезпеки України: Аналіт. записка НСІД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/problemi-vprovadzheniya-suchasnikh-standartiv-informaciynoi>.
9. Досвід Німеччини у функціонуванні платформ державно-приватного партнерства в сфері кібербезпеки: Аналіт. записка НСІД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/dosvid-nimechchini-u-funkcionuvanni-platform-derzhavno>.
10. Нормативно-правові та організаційні засади державно-приватного партнерства США у сфері кібербезпеки: Аналіт. записка НСІД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/normativno-pravovi-ta-organizaciyni-zasadi-derzhavno>.
11. Державно-приватне партнерство у сфері кібербезпеки: кейс Німеччини: Аналіт. записка НСІД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/derzhavno-privatne-partnerstvo-u-sferi-kiberbezpeki-keys>.
12. Європейське приватно-державне співробітництво у сфері кібербезпеки: підходи до формування та нормативно-правові засади: Аналіт. записка НСІД. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/evropeyske-privatno-derzhavno-spivrobitnictvo-u-sferi>.
13. Тихомиров А.Д. *Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы*. Київ : Знание, 2005. 334 с.
14. Платон. *Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль*. Київ : Основи, 2000. 355 с.

15. How Think Tanks Became Engines of Royal Propaganda – Tablet Magazine. Retrieved 7 February 2017.

16. Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI). URL: <https://rusi.org/>.

17. E. J. Osmanczyk and A. Mango, *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*. London : Routledge, 2004. 3500 p.

18. Richard N. Haass. Think Tanks and U.S. Foreign Policy: A Policy-Maker's Perspective // "The Role of Think Tanks in U.S. Foreign Policy". U.S. Foreign Policy Agenda (An Electronic Journal of the U.S. Department of State), Vol. 7, №3, 2002, p. 5.

19. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11. 2015 р. *Голос України* від 15.01.2016. № 6.

20. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. *Голос України* від 27.09.2017. № 178/179.

21. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. *Голос України* від 06.08.2014. № 148.

22. The Charities Act 2011 of UK. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/25/contents>.

23. The Rule of Law Research Consortium (RLRC) // <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-scholarship/rule-law-research-consortium>.

24. Си Цзиньпин, О государственном управлении. Пекин : Изд-во литературы на иностранных языках. 2014, 140 с.

25. Suh S., Nakarmi L. Chaebol revolution. Are Korean business giants really serious about the restructuring and globalization? *Asian week agenda*. URL: <http://www.cgi.cnn.com/ASIANOW/asiaweek/97/1010/aa1>.

А н о т а ц і я

Мандзюк О. А. Міжнародний досвід правового регулювання діяльності аналітичних спільнот. – Стаття.

Стаття містить узагальнення важливого для України досвіду передових держав світу у зазначеному напрямі. Охарактеризована сутність юридичної компаративістики в сфері інформаційних відносин в аспекті правового регулювання діяльності аналітичних спільнот. Детально розглянуто західну (кластерну й колаборативну) й азійську моделі. Визначено прийнятні для умов України підходи і принципи. Узагальнення досвіду аналітичних центрів, їх типологізація в західних країнах мають багаторічну традицію. Україна порівняно недавно приєдналася до тих країн, в яких активно використовуються результати діяльності аналітиків. У зв'язку з цим зростає роль вивчення міжнародного досвіду та його впровадження у всіх сферах управлінської діяльності. Автор статті слідує традиціям правових порівняльних досліджень та визначає ті аспекти, які мають міжнародний характер. З огляду на історичні дані він вважає, що в західних країнах найбільш поширеною є кластерна модель регулювання діяльності аналітичних центрів. Така модель передбачає врахування спеціалізації аналітики в різних областях. Водночас інтеграція різних наук, необхідність вирішення глобальних проблем призводить до виникнення транснаціональних та міждержавних аналітичних спільнот. Найбільш прийнятною для них є модель спільної роботи, яка базується на принципах міжнародного права, гуманізму та політичного нейтралітету. Азіатська модель, яка також представлена в статті, характеризується суворою спрямованістю, постановкою конкретних цілей та активним використанням усіх інтелектуальних ресурсів. Автор статті визначає ті принципи та підходи кожної моделі, які допоможуть Україні реалізувати свої стратегії на міжнародній арені.

Ключові слова: юридична компаративістика, порівняльно-правове дослідження, міжнародний досвід, етапи узагальнення міжнародного досвіду, правове регулювання, діяльність аналітичних спільнот, аналітичні центри, фабрики думок, мозковий центр, модель правового регулювання, історія аналітики.

S u m m a r y

Mandziuk O. A. International experience of legal regulation of the activities of analytical communities. – Article.

The article contains a variety of uses for Ukraine that view the national world at the indicated pressure. It is characterized by a substantial law firm related to information relations in the legal regulation of analytical communities. Western (cluster and collaborative) and

Asian models are considered in detail. Determined the acceptance for Ukraine of contracts and principles. The generalization of the experience of analytical centers, their typologization in Western countries have many years of tradition. Ukraine relatively recently joined those countries in which the results of analysts' activity are actively used. In this regard, the role of studying international experience and its implementation in all areas of managerial activity is growing. The author of the article follows the traditions of legal comparative studies and identifies those aspects that are international in nature. Based on historical data, he believes that in Western countries the most common is the cluster model for regulating the activities of analytical centers. Such a model involves taking into account the specialization of analytics in various areas. At the same time, the integration of various sciences, the need to solve global problems leads to the emergence of transnational and interstate analytical communities. The most acceptable for them is the collaborative model, which is based on the principles of international law, humanism and political neutrality. The Asian model, which is also presented in the article, is characterized by strict directivity, setting specific goals, and the active use of all intellectual resources. The author of the article identifies those principles and approaches of each model that will help Ukraine implement its strategies in the international arena.

Key words: legal comparative studies, comparative legal research, international experience, stages of generalizing international experience, legal regulation, the activities of analytical communities, analytical centers, thought factories, think tank, legal regulation model, history of analytics.